

kisel obraz. Država bi bila za več milijonov slednje leto na škodi, ko bi privolila v bankine pogoje. Ta stvar bi pa ne bila vladnih načrtov motila, ako bi ne bilo prezgodaj prišlo v javnost, kake pogoje stavlja banka.

Plener sam se ni upal zagovarjati banke, če tudi je prijatelj kapitalistov. Bal se je namreč, da bi stvar utegnila le preveč škodovati njegovi stranki pri kacicah volitvah. Izrekel se je, da on bančnih pogojev sprejeti ne more, temveč hoče rajši osnovati državno banko. Je li on to zares mislil, ne vemo; vemo pa, da do tega ne pride pod koalicijsko vlado, ki je popolnoma odvisna od židovskih kapitalistov.

Mislili bi bili, da bode Plener počakal z valutno reformo dokler ni z banko na čistem. On pa po sili hoče banki nesti zlato. Če bi se privilegij ne obnovil, bi to imelo veliko nepravilno. Banka bi zlato vrnila, ali bi se jej morali bankovci in goldinarji, ki jih da, hitro vrniti. Vse to bi pa kaj slabo vplivalo na ves narodnogospodarski razvoj. Sploh bi se pa vlada, če začne s pomočjo banke vrejevati valuto, se tako zapledla, da ne bode lahko mogla nazaj, ako neče hudo pretresti našega državnega kredita. To bode gotovo banka porabila, da bode pri pogajanjih še hujše pritiskala, in zatorej lahko rečemo, če sedaj zmaga v parlamentu vlada s svojimi valutnimi predlogami, da se bode bančni privilegij podaljšal le z malo drugačnimi pogoji, kakor jih je stavila banka.

Zaradi tega so nekateri poslanci že z ozirom do svojih volilcev imeli nekaj pomislikov proti vladni valutni predlogi in želeli, da se odloži, ali Plener je v vseh treh glavnih klubih pretil, da odstopi. Hohenwart je pa mislil odložiti predsedništvo konservativnega kluba, ko je večina kluba se izrekla proti vladi.

Stvar se je pa poravnala, kakor hitro se je videlo, da bi utegnila odstopiti sedanja vlada in bi utegnila priti zopet Taaffe in Steinbach.

Da se to ne zgodi, so hitro vsi vladni nasprotniki v vseh treh klubih voljni postali. Hohenwartu so hitro člani konservativnega kluba dali neko zaupnico in on je obljubil, da še dalje ostane klubu na čelu.

Vsa ta zadeva je nas jasno poučila, da je konservativni klub pač sedaj brez vsacega pomena. Plener je vodja koalicije, Hohenwart mu je zvest pomočnik in konservativci pa iz strahu pred volilno reformo izpolnijo vsako levičarsko željo.

Lahko si mislimo, kakšna bode davčna ali pa obrtna reforma, ako se izvede pri tacihih razmerah. Kmetijski in obrtni stan nima nič pričakovati od tega državnega zbora. Razmere se pa poprej ne premene, da se zbor s kako volilno reformo prenovi. Volilna reforma bode pa morala biti taka, da pridejo v velikem številu novi življi v zbor. ker sedanje velike stranke niso za nobeno večje in težje parlamentarno delo.

Politični pregled.

Državni zbor je te dni se posvetoval o budgetu finančnega ministerstva. Slišale so se stare pritožbe o prevelikih pristojbinah itd. Vlada ni obljubila nobenih olajšav, Seveda od vlade, v kateri imajo glavno besedo pristni nemški liberaci, pač ni upanja, da bi kaj storila za kmete in malega obrtnika. Dr. Roser je letos 30 krat predlagal, da se mala loterija odpravi. Govornik je našteval, koliko loterija škoduje. Od 1819. do 1886 leta je požrla 13000 milijonov goldinarjev. Loterija požira njive, travnike, hiše, denar in čast. Navajal je celo število žalostnih slučajev, ki so posledica loterije. Seveda je vse bilo zastoj. Loterija zadeva le nižje ljudstvo. Liberalna vlada pa neče odpraviti nobenega davka, ki bi zadeval nižje prebivalstvo. Že kdaj bi pa bili malo loterijo odpravili, da je v škodo bogatinom.

Komedija v Hohenwartovem klubu. — Zaradi valutnih predlog je v Hohenwartovem klubu bilo prišlo do razpora. Plener se je bil, predno je predložil, svoje valutne predloge, dogovoril z grofom Hohenwartom. Zaradi tega je grof Hohenwart se čutil zavezanega potegniti se za valutno predlogo. Ker je pa slutil, da sam nima dovolj vpliva, je povabil v klub Plenerja in Falkenhayna, da dokažeta klubu neobhodno potrebo valutne reforme. Plener je v klubu govoril dve uri, Falkenhayn dve uri in Hohenwart tudi dve uri, ali mnogi klubovi člani so pa ostali popolnoma nedostopni za taka dokazovanja in večina se je izrekla proti valutnim predlogom. Grof Hohenwart je na to odložil vodstvo kluba. Sedaj je pa nakrat nekaterim članom klubovim postalo žal, da so razžalili svojega dobrega načelnika in podpisali so mu hitro neko zaupnico. Grof Hohenwart je na to izjavil, da ostane klubov načelnik. Najbolj čudno je pa to le. Po klubovem sklepu bi bili morali vsi klubovi člani glasovati zoper valutne predloge, ali se pa izdržati glasovanja. Ta sklep se pa ni preklical, ker klub ni imel nobene seje, ampak so posamični člani kar sami sklenili, da bodo glasovali, kakor bodo hoteli. Sedaj je tako postopanje liberalcem v korist. Ko bi pa bil klub sklenil, da imajo vsi glasovati za vladno predlogo, bi se pa bilo pač z vsemi silami pritiskalo, da vsi člani glasujejo v zmislu klubovem. Mari ni le prečitno iz tega, da konservativni klub opravlja sedaj le posle za nemške liberalce. To je pač dobra posledica koalicije. Mi se le čudimo tistim poslancem, ki so glasovali proti valutni predlogi, da puste, da se sklepi kluba tako prezirajo. Če so mož beseda bi pustili pač rajši iti Hohenwarta, nego rušiti klubovo disciplino.

Tiskovni zakon. — Vlada se je že izjavila glede premembe tiskovnega zakona. Pojasnila, katera sta dala pravosodni in pa minister notranjih stvari v odseku, so pač taka, da jih gotovo nikdo ne more biti vesel. Jedino v odpravo kavcije bi se privolilo, pa še to z jako oteževalnimi pogoji, da bi list ustavili v treh dneh, ko bi bil v globo, ali plačilo stroškov obsojen, ako globe ne plača ali vloži denarja v zagotovilo plačila, ko bi se bil proti obsodbi pritožil. Konfiskacije bi se omejile samo, če se tiskovne stvari vzamejo porotnikom in izroče rednim sodnikom. S tem bi pač le prišli z dežja pod kap. Koleka odpraviti pa ne pusti finančni minister. Dobil smo povsem vtis, da sedanja vlada ne mara za nezavisno časopisje, posebno je pa pravosodni minister grof Schönborn trdosrčen mož. Vse velike stranke se pa seveda z vsem zadovoljijo, kar reko ministri.

Civilni zakon na Ogerskem. — Te dni se je zavrgel v ogerski zbornici velikašev civilni zakon. Položaj se je za vlado jako neugodno zasukal, kajti prišli so v zbornico vsi tisti dvorni dostojanstveniki, ki so njeni člani in so glasovali proti civilnemu zakonu. Ker navzočnost dvornih dostojanstvenikov močno vpliva, smo pričakovali, da vlada propade. Wekerle baje misli sedaj odstopiti, to pa jedino zaradi tega, ker vidi v prihodu dvornih dostojanstvenikov v gospodsko

zbornico očiten dokaz, da mu krona več ne zaupa. Po njegovem odstopu se pa vtegnejo politične razmere na Ogerskem nekaj presukati. Govori se o osnovi nove velike demokratične stranke, ki začne z vso silo borbo proti gospodski zbornici. Osnove demokratične stranke na Ogerskem bi bilo želeti, ali bi morala biti zares demokratična, ki bi skrbela za razširjenje volilne pravice tudi za zbornico poslancev.

Rumunska spomenica. — Začela se je velika obravnava proti ogerskim Rumunom, kateri so v znani spomenici svetu razkrili razmere na Ogerskem. Obravnava se vrši v Kološi pred samimi madjarskimi porotniki. Predsednik je od zagovornikov zahteval, da govore jedino madjarski. Vsled tega je jeden zagovornikov odložil zagovorništvo, drugi so sklenili vložiti pritožbo ničnosti. Nekateri zatoženci so ugovarjali, da se je odločilo za to pravdo pristransko madjarsko sodišče s samo madjarskimi porotniki, ali predsednik jih je zavračal, da pri sodišči ni Madjarov in Nemadjarov, ampak samo porotniki. Da bodo vsi obsojeni, pri znanih madjarskih razmerah skoraj ni dvombe. Zatrli pa s tem Madjari pač ne bodo rumunskega naroda na Ogerskem.

Rusija in Košut. — Neki nemški list prinaša o Košutu mej drugim tudi tole vest: Košut je l. 1849 predlagal predsedniku madjarske revolucionarne vlade, Semereju in ministru Bačaniju, da se pošlje deputacija k caru ruskemu Nikolaju Pavloviču, da ga prosi, da sprejme ogersko krono eden princev carske hiše, v prvi vrsti morebiti princ Leuchtenberški. Pozneje je Košut mislil na to, da bi kak Koburžan prevzel krono in naposled je hotel velikega kneza Konstantina popeti na ogerski prestol.

Italija. — V poslanski zbornici razpravljali se je te dni proračun ministerstva za vnanje posle. Razni poslanci so močno udrihali po trozvezi in isto slikali za pogubo Italije. Zahtevali so tudi odločno, da se vojska zmanjša. Minister vnanjih poslov Blanc in ministerski predsednik Crispi, posebno poslednji, sta nasproti raznim trditvam poudarjala, da je trozveza potrebna, da ista ne želi vojske in hoče le miru. Glede zmanjšanja vojske pa je Crispi poudarjal, da bi bilo to v slučajih vojne nesreča in popolni pogin Italije. Poslanci, ki so poprej udrihali po trozvezi in predlagali zmanjšanje vojske so po tem govoru utihnili.

Bolgarija. — Dasi je Stambulova zasluga, da se je šolsko vprašanje v Makedoniji za Bolgare tako ugodno rešilo, vendar nečejo prenehati nasprotstva mej Koburžanom in Stambulovom. Koburžan dela namreč na to, da bi ga Evropa proglasila pravnim knezom Bolgarske. Ker ima pa pri tem proglasenji največjo besedo Rusija, kateri je pa ministerski predsednik bolgarski, Stambulov neljub kar najbolj moč, je pač umevno, da želi Koburžan njega odstraniti.

Svetovni mir. — Najznameniteji shod zadnjega časa, na katerem se je razpravljalo o svetovnem miru in o razoroženju, bil je te dni v Londonu shod angleške lige miru. Na tem shodu je imel glavno besedo Veselicki — Božidarovič, poznati ruski časnikar. Njegove izjave se smejo z ozirom na njegov znameniti položaj v londonskem političnem svetu smatrati za mnenja najvišjih krogov ruskih. Govornik je mej drugim rekel: Nikdo v moji domovini mi ne more oporekati, da mir nima nikjer toliko prijateljev nego v Rusiji. Vseskozi miroljubivega mišljenja je tudi car in vsakdo, celo nasprotniki Rusije morajo priznati, da se je zahvaliti ruskemu caru za mir. Rusija potrosi za svojo vojsko veliko manj nego druge velevlasti. Po statistiki plača Anglija za vzdrževanje vojske 39 milijonov funtov šterlingov na leto, Nemčija 802 milijonov mark, Francija 900 milijonov frankov, Rusija pa le 291 milijonov rubljev, to je 10 milijonov funtov šterlingov manj nego Anglija. Vkljub svojemu ogromnemu ozemlju in prebivalstvu, ki broji 120 milijonov, vzdržuje Rusija manjši vojsko, kakor Nemčija, ki ima 40 milijonov prebivalcev. Rusija se nahaja sredi velike gospodarstvene in socialne evolucije, silno napre-

duje v poboljšani svojega poljedelstva, v razvitku svojega obrta, v gradnji sibirske železnice največje in naj znamenitejše železnice, ki bo vezala vzhodno Azijo in zapadno Evropo. Da vse to Rusija izvede, treba ji je trajnega miru. Naj stori Anglija prvi korak, Rusija pozdravila bo veselo vsak praktičen predlog glede zanašanja orožne sile.

Obrtnija.

Kranjski odposlanci pri obrtni enketi na Dunaji.

(Dalje.)

Poročevalec dr. Ebenhoch: Jaz bi še nekaj vprašal gospoda izvedenca Kunca. Vi ste jemanje mere proglasili za jeden najvažnejših delov rokodelstva, in v drugič ste se izrekli, da je jako želeti in jako potrebno, da se vsak rokodelc izvežba v vseh delih svojega obrta. Tretjič ste se pa izjavili, da niste za mojsterski izpit, da zadošča, da kdo le dokaže, da je delal tri ali štiri leta za pomočnika. Jaz vprašam gospoda izvedenca: Razvidite li vi iz spričeval, da je kdo delal nad tri leta za pomočnika že dokaz, da se je naučil mero jemati.

Kunc: Jaz ne mislim, da bi iz tega se že moglo to sklepati, zaradi tega pa nisem za mojsterski izpit, kajti država ni ničesa storila za obrtne šole.

Dr. Ebenhoch: Jemanje mere pač ne bode jedini predmet, katerega je treba rokodelcu znati. Sicer se pa mora pomočnik tega naučiti pri mojstru.

Kunc: Moral bi se naučiti.

Dr. Ebenhoch: Ne bilo bi dobro, ko bi se to prepustilo šolam, katere se vvedo, kajti ne bilo bi mogoče, da bi ravno tam mogli jamčiti, da se je pomočnik zlasti jemanja mere, katero ste vi proglasili za tako važno v stvarnem in gmotnem oziru, kot pomočnik tudi naučil. Jaz mislim, da bi se to moglo dokazati le z mojsterskim izpitom.

Kunc: S časom to pojde, ali sedaj še nismo tako daleč, da bi to mogli zahtevati; zato nismo za obvezni mojsterski izpit. Meni je pravica za jemanje mere hkratu pravica za jemanje naročil. Mi jemanja mere ne smatramo samo za jemanje mere, temveč mislimo, da dotičnik tudi jemlje naročilo, ki jemlje mero.

Predsednikov namestnik: Vi vprašanja gosp. poročevalca Ebenhocha niste razumeli. To je hotel vam ravno dokazati, da ste si v nasprotji, če na jedni strani zahtevate, da se jemanje mere uči, na drugi se pa odrekate mojsterskemu izpitu. Gospod poročevalec misli, da bi se baš pri mojsterskem izpitu pokazalo, če se je pomočnik naučil mero jemati oziroma kot pomočnik imel priložnost jemanje mere izvrševati. Vi ste pa poprej rekli, da na mojsterskem izpitu ni nič, ker se še le tedaj, kadar kdo samostojni mojster postane, pokaže, če kaj zna ali ne.

Kunc: Jemanja mere in prikrojevanja se vsakdo mimogrede nauči; ali tako daleč pa nismo, da bi mogli